

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

Nach Abnahme von 80 cm belassen wir die unteren Schichten wiederum über den Winter abgedeckt.

Acht Meter östlich der Steinmauer, d.h. hangabwärts, stiessen wir auf einen 240-260 cm tiefen /vom Niveau des Liegenden 140 cm/ Graben. Seine bisherige Breite beträgt 290 cm, denn die Ostwand haben wir vorläufig nicht erfasst. Die Westwand war 150 cm lang und hatte eine Neigung von 55°. Der westliche Teil des Bodens war eben, der mittlere vertiefte sich schüsselförmig. Unklar ist die Funktion der Gruben 444 und 445, die eine Zylinderform im Durchmesser von ca. 280 cm und eine Tiefe von 280-300 cm hatten. Sie waren am Hang angebracht und ihre Einschüttung belegt zuverlässig, dass sie zur Zeit der Funktion der "Mauer" sowie des Grabens offen standen, denn in sie fielen, ähnlich wie in den Gräben, die Steindestruktionen ein. Zu ihren Abrutsch konnte es erst nach Beendigung der Funktion der Steinkonstruktion kommen. Daher wird die Frage aufgeworfen, ob diese Lehmgruben nach ihrem Aus- hub nicht die Funktion von "Wolfsgruben" auf der Fläche zwischen dem Graben und dem "Wall" erfüllten. Gleichfalls muss beglaubigt werden, ob die Abwehr nicht durch eine Reihe von schräg angelegten Pfosten /200 cm westlich von der Kante des Grabens/ verstärkt wurde, von denen wir den einen vermutlich im nördlichen Profil der Sonde S-77 erfasst haben. Die Verstärkung der Abwehr in diesem Abschnitt kann damit erklärt werden, dass ca. 100 m nördlicher an die Sporenlage ein in das Tal der Bečva absinkender Kamm anknüpft. Sein Vorfeld bildet ein nur leicht geneigtes Plateau, von dem aus ein verhältnismässig leichter Zugang zu dem nordöstlichen Teil des Siedlungsplateaus war, denn auch die oberen Passagen von "Židova debrá", die im Osten die Niederlassung begrenzt, waren nicht so steil wie der Südcanyon und die westliche hohe diluviale Terrasse der Bečva.

- 2/ Die Beendigung der Untersuchung von Hütte Nr. 443 im westlichen Sektor der Niederlassung - Sonden S-79, 80, 81. In Sonde S-79 erfassten wir nur den Rand des Gräbchens Ž-2/83, so dass die Hütte in dieser Richtung nicht mehr fortsetzte. In der Sonde stellten wir ferner die Objekte Nr. 2 - 5/84 /451-453, 447/ und 9, 10/84 /457, 448/ fest, die wir als Keller /Obj. 4, 10/, Lehmgruben /2, 3, 9/ und Getreidegrube /Obj. 5/ interpretieren können. In Sonde S-80 prüften wir die Situation südlich von Hütte Nr. 443 /am Hange/ und wir erfassten in dieser einen Teil von Hütte Nr. 446, von der der Teil einer Lehmewurfwand erhalten blieb. Ferner stellten wir in der Sonde Obj. 11 /458/, 12 /459/, 14 /461/, 17 /464/ und 18/84 /465/ fest, von denen man Obj. 11, 14, 17 und 18/84 als Keller und 12/84 als Lehm- grube interpretieren kann.

Sonde S-81 knüpfte an die Westwand von Sonde S-78/A an. In dieser gelang es uns die Fortsetzung des Gräbchens /Ž-2/83 und die Stirnfront der Bank in Hütte Nr. 443 mit einer Pfostenreihe zu erfassen. Zur Hütte gehörten abgestürzte Blöcke von Lehmewurfwänden und eine Lehmewurfscholle. Über die Reste von Hütte 443 wurde durch Erdbeben die Destruktion einer jüngeren, südlicher stehenden Hütte verschleppt. Zu dieser gehört offensichtlich eine Lehmewurfscholle, eine Steindestruktion und eine Anhäufung von Gefässsteinen, die das Objekt verlässlich in die ältere Phase der älteren Stufe der klassischen Badener Keramik /BK Ila/ datieren. Interessant ist der Fund einer kleineren ovalen Terrine mit typischer Schachbrettverzierung, durch Gräbchen durchgeführt, die verlässlich die Ornamentik der Kostolac Kultur imitiert. Hütte Nr. 443 ist durch Funde /vor allem die sog. Boleráz Schüssel mit geglättetem Hals und aufgerauhtem Körper, usw./ in den Zeitabschnitt der klassischen Boleráz Stufe /BK Ib/ datiert. Ferner haben wir in der Sonde Obj. 13 /460/, 15 /462/ und 16/84 /463/ erfasst, die wir als Keller interpretieren können. Aus der stratigraphischen Situation ging hervor, dass Obj. 15 und 16/84 vermutlich älter als Hütte Nr. 443 sind, während Obj. 13/84 offensichtlich zu ihrer Ausstattung gehört.

- 3/ Durch Sonde S-82 beglaubigten wir den Umfang der unbesiedelten Fläche im südwestlichen Sektor der Siedlung. Die Situation in der Sonde zeigte, dass wir ihre westliche Kante erfasst haben, denn die Objekte 6-8/84 /454 bis 456/ - zwei Keller und eine Lehmgrube, waren in der westlichen Hälfte der Sonde S-82 konzentriert.

Von den Funden, ausser den bereits erwähnten, möchte ich vor allem auf die Hälfte einer Kupfer- perle tonnenartigen Types, die wir bisher aus der mährischen BK nicht kannten, auf die Hälfte einer Marmorscheibe-Perle, die nach dem Zerbrechen und Schleifen der Bruchkanten als Spange-Olivenknopf benützt worden war, auf ein kleines, stark schematisiertes Zocidol und auf ein in Mähren bisher un- bekanntes Gefäss von ovalem Grundriss, aufmerksam machen.

HROB KULTURY ZVONCOVITÝCH POHÁRU V ÚJEZDĚ U BRNA /okr. Brno-venkov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 10/

V sobotu 17.11.1984 byl na stavbě mateřské školy v Újezdě u Brna narušen kostrový hrob kultury zvon- covitých pohárů. Staveniště mateřské školy zaujímá mírný jižní svah přibližně uprostřed srb. čtvrtiny obce. Hrob ležel těsně pod z. dolní hranou zděného kanálu pro rozvod topení mezi hospodářskou budovou a dvěma pavilony s učebnami, a to v místech, kde pod tímto kanálem kolmo prochází roura pro odvod dešťové vody. Byl jsem k nálezu povolán, když už byly vyzvednuty 4 nádoby, miska a dva džbánky ve střepích, třetí džbá- nek celý. Také dětská kostra byla silně rozrušena. Přece ale jsem mohl identifikovat přesné místo nálezu a v rozbláceném terénu vybrat drobné zbytky žeber a lebky. Hrobová jáma byla asi 40 cm zapuštěna do

žlutého sprašového podloží, její zásyp tvořila šedohnědá hlína. Nad podložím byla 70-80 cm mocná ornice, která byla zčásti odhrnuta před zahájením stavby. Podle velikosti hrobové jámy nepatrně protažené v podstatě v severojižním směru je možno soudit, že droboučká dětská kostra ležela ve skrčené poloze. V původním uložení zůstaly ale tak nepatrné zlomky kostí, že nelze rozhodnout, byla-li kostra orientována od S k J nebo opačně, ani na kterém boku ležela. I když se výpovědi nálezců o poloze nádobek poněkud rozcházel, zdá se být pravděpodobné, že stály západně od kostry.

Nálezy představují výbavu charakteristickou spíše pro mladší období kultury zvoncovitých pohárů. Mísa /v. 4,9-5,5 cm, max. Φ 17,7 cm/ má na obě strany rozšířený, mírně šikmo ven skloněný okraj seříznutý do plošky, z něho je vytažen široký, jazykovitý výčnělek s dvěma svislými otvory. Džbánky jsou tenkostěnné, u splených chybí pásková ucha, jež byla vytažena z okraje a dosadala na břicho těsně pod hrádem. Dva džbánky mají hrdlo nasazeno asymetricky blíže k uchu, takže na protilehlé straně je břicho těsně vypouklé, větší /v. 9,2 cm/ má hrdlo k okraji lehce rozevřené, hrdlo menšího /v. 7,5-7,7 cm/ je téměř válcovité, dole nevýrazně odsazené. Třetí džbánek /v. 8,1 cm/ má kulovité tělo dole s drobným, jakoby rovně odříznutým dnem, nízké hrdlo je sotva znatelně rozevřeno. Dno je členěno rýhami, které vytvářejí schematický obraz panáčka s roztaženými pažemi.

Z Újezda u Brna je v Moravském muzeu v Brně uložen drobný džbánek, nesouměrný, s uchem nasazeným těsně pod okrajem /v. 8,1 cm; inv. č. 66.988/ a snad měděná, na několik kousků rozlomená jehlice s hlavíci na plocho do elipsy roztepanou a shora do poloviny esovitě svinutou /d. 8,2 cm; inv. č. 66.988/.¹ Blížeji určení místa nálezů se neudává. Není vyloučeno, že nově objevený hrob je ze stejného pohřebiště jako starší nálezy.

Poznámka:

1 Zpráva v archivu AÚ ČSAV v Brně č.j. 1039/50.

Grab der Glockenbecherkultur in Újezd bei Brno /Bez. Brno-venkov/. Im November 1984 hat man beim Baue eines Kindergartens in Újezd bei Brno ein Kinder-Skelettgrab der Glockenbecherkultur erfasst, aus dem eine Schüssel und drei kleine Krüge gewonnen wurden. Von derselben Lokalität könnte vielleicht das Grab sein, aus dem im Mährischen Museum in Brno ein kleiner Krug und eine zerbrochene kupferne Nadel sind, deren Kopf flach zu einer Elipse gehämmert und nach oben zur Hälfte S-förmig gewunden ist.

DALŠÍ ÚNĚTICKÝ HROB Z MUŠOVA /okr. Břeclav/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

Ve šterkovně Státního statku na katastru bývalé obce Mušov se v souvislosti s těžbou šterku pro nasy-pávání hrází vodního díla u Nových Mlýnů prozkoumala v minulosti celá řada sídlištních objektů z neolitu, eneolitu, doby bronzové, laténské a římské¹, avšak hlavním přínosem výzkumu se stal objev únětického pohřebiště se 3 desítkami hrobů². V dubnu 1984 proběhla na nalezišti další drobná záchranná akce, jejímž výsledkem byl objev v celkovém pořadí již 35. hrobu únětické kultury. Hrobovou jámu zničila z větší části těžba šterku a zachována zůstala pouze část dna hrobové jámy o rozměrech 155 x 70 cm v hloubce 230 cm. Ve špatně patrné rakvi ležela ve skrčené poloze na pravém boku kostra malého dítěte orientovaná JZ-SV. Poblíž nohou se našel malý kónický hrníček s ouškem a drobný kostěný hrot.

Poznámky:

1 Viz články D. Jelínkové, K. Ludíkovského a S. Stuchlíka v minulých číslech PV.

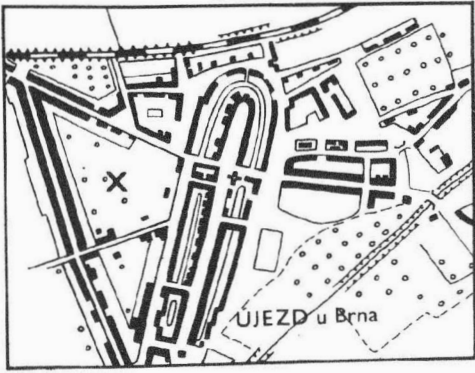
2 S. Stuchlík, Únětické pohřebiště v Mušově, Studie Archeologického ústavu ČSAV v Brně, v tisku.

Ein weiteres Úněticer Grab aus Mušov /Bez. Břeclav/. Im April 1984 verlief in der Kiesgrube des Staatsgutes in Mušov eine kleine Rettungsaktion, bei der ein Grab der Úněticer Kultur mit schlecht erhaltenem Kinderskelett in Hockerlage auf der rechten Seite, von SW-NO orientiert, untersucht wurde. Unweit der Füße lag ein kleiner Topf und eine beinerne Spitze und in deren Nähe hoben sich Überreste des Sarges ab.

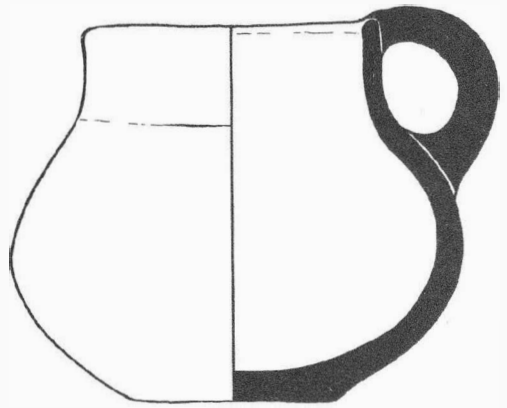
SONDÁŽNÍ VÝZKUM V BUDKOVICÍCH /okr. Brno-venkov/

Jaromír Ondráček, Jana Stuchlíková, AÚ ČSAV Brno

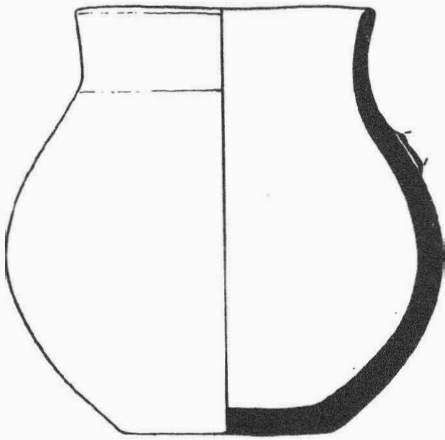
V září r. 1984 se uskutečnil sondážní výzkum na výšinném sídlišti věteřovské skupiny v Budkovicích, známém již z několikaletých záchranných akcí staršího data¹. V sondě III, vedené ve směru S-J, jsme zachytili část rozsáhlého objektu s tmavě hnědým zásypem a minimálním počtem nálezů, jehož stěna se nepravidelně svažovala k severu. Na východním profilu sondy se ve sprašové vrstvě pod zmíněným objektem ob-

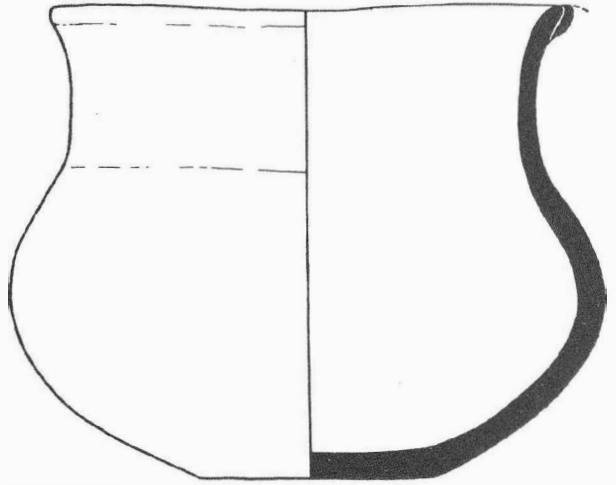
1

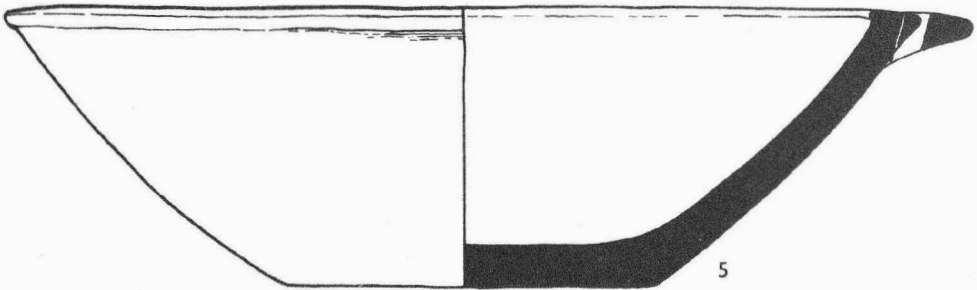
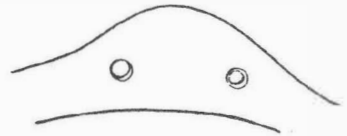
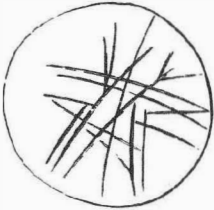
2

3

4

5

Obr. 10.
 Újezd u Brna /okr. Brno-venkov/. Keramika z kostrového hrobu kultury zvoncovitých pohárů. - Keramik aus einem Skelettgrab der Glockenbecherkultur.

PŘEHLED VÝZKUMU 1984

Vydává :	Archeologický ústav ČSAV, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef Poulík
Redaktoři:	Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová, P. Šindelář, B. Klíma, M. Plaček, J. Svoboda
Na titulním listě:	rekonstrukce vědérka ze slovanského hradiska Břeclav-Pohansko
Tisk:	VH 103 ZO Svazarmu Brno
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	450 kusů - neprodejné